

נאמר של נייר

קצין ותיק מגן על שארית „טוהר הנשק” *

„יום סופרים” בעפולה * זיבלון עיתונאי מקובץ

בכריכה קשה * מאחרוני החכמים ובעלי המוסר

תיעוד

יומן לבנון

דב ירמיה, לוחם ותיק במשך יותר מארבעים שנה, הוא מהשאריות האחרונות של מוסר הלוחמים הארצישראלי. תחת הכותרת יומן המילחמה שלי פירסם ירמיה מיסמך מהם על מילחמת-הלבנון. מיסמך המתאר מילחמה זו מכיל ראשון, בלא פילטרים של תיחכום, תוך שהוא מר לייך את הקורא אל מסקנות מחודדות בדבר נחיצותה של מילחמה זו והנזק שהיא הביאה על „מוסר הלוחמים” ו„טוהר הנשק”.

יומן המילחמה נפתח בדברים הנאמרים לירמיה בביתו: „למה אתה נלהב להיות עם הרוצחים האלה? הרחת מילי חמה ואתה כבר דוהר אליה? מדוע לא סירבת לצאת לשם? מדוע אינכם מסרבים להשתתף ברצח הזה?” אבל ירמיה מופעל בידי הרפלקס הישראלי המתונה, המשלח את גברי הארץ הזאת אל-יקרב, גם כאשר ההסתייגות למילחמה גדולה.

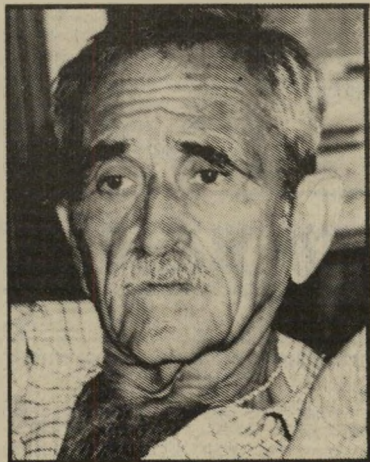
יומן המילחמה שלי הוא יומן אותנטי, הסבא סיכומיים אישיים והתרשמויות ממילחמת-הלבנון, סיכומים, שאותם לא ניתן היה למצוא בהודעותיו של דובר צה"ל: „בדרך שבה נעו הנייטות לפני יומיים שוב נתגלתה לי רמות המלחמה: בתים מנותצים כורעים תחתיהם מהפציצות והפגזות, בתים מחוררי פגזים וקליעים...”

בואכה העיר צור, חוזה ירמיה בתמונה המזכירה לו את העבר הרחוק של ימי המילחמה העילמית השנייה: „בכריכי חזרה אני פוגש שיירות של פליטים החוזרים אל העיר ואל המלחמה. שוב עולה בוירמוני כחלום פלדות המראה שנתקלתי בו בשנות המילחמה באיטליה. המון אימהות הנושאות את עולליהן על

• דוב ירמיה — יומן המילחמה שלי; הוצאת דב ירמיה, ת"ד 207 נהריה; 93 עמודים (כריכה רכה).

חזיהו; ועל ראשיהן חבילות מיטלטלים עלובות. ילדים בני כל הנולים נשרכים אחריהן בלי אומר, ונראה כאילו כולם אילמים. הם מפתלים כי כפחד ומיישי רים מכטם קדימה כלי הסב ראש אחרו...”

פרק של נאורות צה"ל מביא ירמיה ביום ה' (10 ביולי 1982): „ההפגזה נסקפה. רמקולים ענקיים על גבי, ולדות חולפים כרחובות זמורים לכל התושבים בעין אל-חילוה ובעיר לצאת מבתיהם ולהתרכז על שפת הים, בכיכר שליך בית הנוירות, כמבוא העיר מדרום. הקריאה, כולכום אל כחירי (כולכם אל הים) מבהרת בכל רחבי העיר, ובמיוחד בעין אל-

מחבר ירמיה

„חוני המעגל” בגיא ההריגה

חילוה. תושבי המחנה מוזהרים, כי המחנה יופצץ עוד מעט מן האוויר, והמחבלים נקראים לצאת בלי נשקם ולהציל את חייהם...” ואז מגיחים אבירי הטובים לטייס ה„אנו צופים במחנה ורואים אך המחנה ניכתש והולך, ואין קץ לבתישה. אחרי ההפצה נכנסים הטנקים וממשיכים באש. קולות הירי נפסק תותחי הטנקים נמשכים כל היום...”

כמו חוני המעגל של איוה צבא תמהוני

מלפני שבעים שנה ויותר, מסתובב דב ירמיה בין חיילי צה"ל, שאינם מבינים את מעשיו. את הערכים ואת השקפת העולם שמאחריהם. הערות בנוסח של אלימ"ב, על הערבים הרעבים: „יש להם די אוכל בכתיים. זה מינהג הערבים לאבור הרבה אוכל, ואין מה לדאוג להם כל-כך” מתאימים כפסקול לסרטיתעודה של יום השואה, אך העיניים הלבבות אטומים.

בתוך האפילה המלחמתית מצליח דב ירמיה לאסוף כמה משוגעים לדבר, וב-עזרתם הוא מנסה לשמור על ניצוץ של אנושיות שצה"ל חדל לנפק לאנשיו ב-מילחמה המכוערת הזאת. ואז, ברחובות של עיר, פוגש ירמיה בעמום קינן: „אני מתסרץ ושופך לפניו את מה שבלבי על המדינה שלי, המשתוללת באשליות של מעצמה ועושה דברים נוראים, ועל התנהגות החיילים ומפקדיהם...”

על הרוח הדתית השורה על חיילי צה"ל מעיר ירמיה: „ככמחזה פוריא-ליסטי, אני מגלה באחת מקומות הבניין את החיילים הרתיים שכיחידה עטופים טליתות, מתפללים את תפילת השבת (שכחתי שערב שבת היום) ושרים כחר-וזה ובהתלהבות קולנית מיומורי שבת עליונים בבית-הכנסת שאולתר כפרוודור רחב, תחת השלט, בית-הכנסת של צידוין. אני בורח משם בחמת זעם. האוויר מלא ריח גוויות; ההרס וההרג נמשכים, ואלה מקבלים את פני שבת המלכה כאילו לא קרה דבר. אני שונא אותם. אני מת-בייש על היותי בן העם הזה, היהודי, המתנשא, המתאכזר והמומר על החור-בות...”

ירמיה מביא את תיאור מיון אנשי אש"ף מפי קצין אג"ם וחבר קיבוץ גבת: „זו היתה תמונה שהוכירה לי את מיצער המוות של היהודים בארשוויץ. אוי ואבוי לנו, למה שהגענו!” וההמשך הוא של ירמיה, המתאר את ההתעללויות של אנשי צה"ל במיכלאות השבוים, כמיצגי סולם הערכים של מפקדם רבי-אלוף רפאל איתן.

בשבו למנוחה קצרה בתחומי הקו הירוק מתחיל ירמיה באיסוף בגדים לנפ-געים. בהדרגה הופך סיפורו של ירמיה ל„אני מאשים” חסר-תקדים לבניהם ול-

נכדיהם של ניצולי השואה. כאשר מגיע השר יעקב („הממציא”) מרידור, מתאר ירמיה את הפעתי במילים „שאלות השר ותשובותיו על שאלות המשתתפים היו פארה, שהבורות, הצניעות והרישעות מוצגות בה בערכיכיה...” לבורות השר מצטרפים תיאורי רוע-הלב והסאדיזם של המושלים הצבאיים הישראלים, הלוקים כשינאה עובים גלויה. אחד משיאי ה-„הומניזם” הישראלי מתגלם באימרתו של המושל יצבאי של צור, המגיב למשלוח שתי מכוניות חלב תנובה, תלומת עיריית חיפה: „הם (הערבים) קילקלו את הקיבה מהחלב שלנו!”

ליד נמלה-התעופה של בירות פוגש ירמיה את „טנק חביד”, שאחד מאברכיו מוסר לירמיה כרוז. וירמיה שואלו: „כצה"ל שירתת?” והאברך עונה ברהב: „אני משרת בצבאות השם!” תחת הכותרת סיפורו של „מובא” מביא ירמיה עדות על שנעשה בימים הראשונים במחנה אל-אנצאר יעל הקורות את השבר יים. מיסמך, שהוא מהמוזעעים שראו אור אי-פעם בעברית (כולל המיסמכים מה-שואה).

באחרית דבר מספר ירמיה על גירושו מצה"ל ועל יצר ההתכתבות של אלוף אמיר דרורי.

יומן המילחמה שלי הוא מיסמך ספרותי, שהיה צורך לקרוא אותו ומעל דוכן ועידת אגודת-הסופרים בפסח. ומעל לכל דוכן בישראל. יומן זה הוא בבחינת הקרב ה-אחרון על טוהר-הנשק של ישראל וחייליה. יומן המילחמה הוא „אני מאשים” חסר-תקדים לצה"ל, אני מאשים שספק אם דובר צה"ל יוכל להמציא לו תגובה כתגובת שהוא כה הכביר בהם בשנה האחרונה.

מקור

שיקרון חושים

מה משותף לשי"ע עגנון וליגאל לב? שניהם סופרים. אך בעוד שעגנון הוא

ז'דאנובים מבית הוועד-הפועל

החוויה הישראלית

הפנאי, ומבשרת: „על אלימות אין להניב כאלומות” אלא להגיש, מן הסתם, את הלחי השנייה.

ידעה מרתקת נוספת, מבשרת לקוראי דבר כי: „נפתחה המיררשה למחשבה פציאליסטית.” אחד עם הידיעות המרת-קות על הפעילות התרבותית של ז'דאנובי ההסתדרות, מתפרסמים תצלומים באיכות נפוש גרועה, של ח"כ אורה נמיר, דפוס דבריה לפני אולם מלא בני נוער. תצלום מישקפי של אבי יחזקאל (מנהל המחלקה לספרותיים בהסתדרות) ועוד פוגציונירים של תרבות, שכל אות-יות העמוד זה אין בכוחן להסביר מה לאלה ולתרבות.

קריאה בתרבות וחינוך מוליכה את ה-קורא למסקנה שבדרך ובהסתדרות טרם שמעו על המהפך הם מאמינים עדיין שהם „בעלי-הבית” והז'דאנובים המקומיים, אותיהם עובדי הוועד-הפועל ממשיכים ל-מלא עמוד זה בדבר כמו באותם ימים רחוקים.

מכוונת-תרבות ז'דאנוב, דבר, מהפך ואנכרוניזם

עורכת דבר, חנה זכור, תקפיד על רמת הכיתוב הכיתור של מוסף מגוחך זה). מייצגי הספרות הישראלית במיגדלה-עמק היו: עזרד בורלא, נירה הראל, יוסף חנני, יגאל מוזינזון ולאה נאור — למעט מוסינזון, שבעבר הרחוק נדרף בידי ההסתדרות, לא ברור כיצד ובמה מייצגים בורלא, חנני, הראל ונאור את מוקד העשייה של הסיפורת הישראלית. בתיאור יום הסופרים לא ניפקד נושא „התסיסה החברתית שכברה הישראלית אשר שומה על כולם להיחלק למאמץ להרענתה ושאר הבלותות.

מכובד יותר היה יום הסופרים הזה מבחינתו של החבר אייל ח"י, רכז התרבות של מועצת-הפועלים, שוכה ש-שמו יופיע ללא שגיאות בעיתונם של פועלי ישראל.

בראיון מיוחד לתרבות וחינוך מספרת עליזה שפי, יו"ר האגף לביטחון סוצי-אלי, כי „מפתן שינוי ביחס אל תרבות

אחת לכמה זמן מפרסם יומן ההסתדרות דבר יצור-כלאיים תרבותי תחת הכותרת תרבות וחינוך מטעם המרכז לתרבות ול-חינוך של ההסתדרות. קשה לקרוא להבין כי מדובר במוזעה, ולא במידע עיתונאי.

מדור מחור זה, עוסק ברובו בדיווחים על ז'דאנובים שונים של ההסתדרות (אנדרז' ז'דאנוב, ממנהיגי המיטלגה הקומוניסטית בבית-המועצות ומבקר סובי-יטי, שאף להנציח את הריאליזם-הסוצי-אליסטי בתרבות הסובייטית, תוך אמונה שעל הסופר לשרת את מיפלגתו) ו„תדר מתם” לתרבות הישראלית.

במהדורה 4 במארס מובאות שתי המחשות תיאוריות לפעלם של הז'דאנובים מבית הוועד-הפועל של ההסתדרות ותרו-מתם לתרבות:

תחת הכותרת, יום סופרים' בעפולה, מספרת הכתבה על ימי סופרים שנערכו במיגדלה-עמק ובבאר-יעקב ועל יום סופר העומד להיערך בעפולה (מן הראוי ש-